

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat**SPOED**DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK
DCC IenW
T.a.v. 5.1.2e**Bestuurskern**
Dir. Waterveiligheid,
Klimaatadapt en Best
WaterveiligheidDen Haag
Postbus 20904
2500 EX Den Haag**Contactpersoon**
5.1.2e

5.1.2e

M +31(0) 5.1.2e
5.1.2e @minienw.nl

memo

Afvalwater in de Verdringingsreeks PBM

Datum
1 april 2020

Naar aanleiding van het verzoek van het DCC IenW doe ik hierbij de antwoorden op de vragen toekomen ten behoeve van een verdringingsreeks voor persoonlijk beschermingsmiddelen (PBM). Deze inventarisatie is afgestemd met de UvW en Stichting RIONED. Deze inventarisatie beperkt zich tot het tekort aan mondkapjes voor het proces: lozen, inzamelen, transport en zuiveren van afvalwater (in de drinkwater zijn geen problemen gesignaleerd rondom PBM).

Vragen aan het IAO

Alvorens inzicht te geven aan VWS in de knelpunten die ontstaan en gevolgen daarvan wil DGWB t.b.v. het IAO een aantal punten meegeven:

1. Allereerst is deze uitvraag incompleet, omdat de criteria waarop de beoordeling van het RIVM plaatsvindt en welke de basis voor de verdringingsreeks zal vormen ontbreken.
2. De uitvraag wekt de verwachting dat er in de acute zorg een overschot aan mondkapjes zou zijn die aan andere sectoren kan worden verstrekt. Klopt dit beeld? Wat is op dit moment de huidige voorraad bij het Landelijk Consortium Hulpmiddelen (loket), wat is in bestelling en wanneer beschikbaar, wat is de prognose voor de behoefte in de acute zorg en wat is het overschot en wanneer (e.e.a. onderverdeeld naar soort en type beschermingsmiddel)?
3. Wanneer vindt er besluitvorming over de verdringingsreeks plaats, alsmede wanneer en op welke wijze wordt uitvoering hieraan gegeven. Ervaring leert dat implementatie van een verdringingsreeks complex is.
4. Is het vakdepartementen of vertegenwoordigers van overheidspartijen (UvW, VNG, Rioned) - na melding vooraf bij het loket - toegestaan om zelf mondkapjes te regelen, als dit besluitvormingsproces te lang duurt, de rangorde geen uitzicht op mondkapjes biedt of het loket niet tijdig kan leveren. Het kost nl. tijd om bestellingen te plaatsen/ontvangen. Naar verluidt is met de veiligheidsregio's de afspraak gemaakt dat partijen kleiner dan 20.000 niet bij het loket worden ingebracht e.e.a. conform het standpunt dat het loket alleen voor de grote volumia aanbiedingen gaat. Aanbevolen wordt een threshold in te voeren voor hoeveelheden die niet onder de verdringingsreeks vallen en door vakdepartementen of sectoren zelf kunnen worden aangeschaft

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

Pagina 1 van 5

SPOED**Inventarisatie**

1) Worden er binnen uw sector persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt waar nu schaarste op is? (incl. desinfectantia). Zo ja, in welke bedrijven/sectoren/beroepen?

Ja, mondkapjes door medewerkers van waterschappen (afvalwaterzuivering), gemeenten (riolering en rioolgemalen) en rioolontstoppingsbedrijven (private riolen).

Bestuurskern
Dir. Waterveiligh,
Klimaatadapt en Best
Waterveiligh

Datum
1 april 2020

2) Voor welke cruciale vitale processen / functies is dit van toepassing?

Het lozen, inzamelen, transport en zuiveren van afvalwater, inclusief de afvoer van slib t.b.v. de volksgezondheid (afvoer afvalwater van handen wassen en toiletgebruik)

3) Welke middelen worden er precies gebruikt (specifiek type, bijv. FFP2/ FFP3 mondkapjes) en in welke aantallen?

Type mondkapjes

Bij hoog risico werk (zie onder 4) wordt het FFP3 mondkapje voorgeschreven. Dit vangt circa 99% deeltjes af. Bij een tekort aan FFP3 mondkapjes moet het hoog risico werk indien mogelijk worden uitgesteld of gecombineerd. Ook kunnen FFP3 maskers eventueel vaker gebruiken. Bij gebrek aan FFP3 kan een FFP2 of N95 mondkapje tijdelijk worden ingezet voor niet hoog risico werkzaamheden. Dit vangt circa 95% deeltjes af. Dat is veel beter dan geen bescherming of verkeerd gebruik van bescherming. FFP2 of N95 beschermt volgens RIVM voldoende tegen huidige Coronavirus. Alternatief kan zijn de inzet van half-/volgelaatsmasker of verseluchtkap.

Aantallen mondkapjes

- Waterschappen: Circa 5.000 mondkapjes (FFP3) per week (uitgaande van 329 RWZI's en gemiddeld 15 mondkapjes per rioolwaterzuivering (RWZI) per week). FFP3 is vermeld in de Arbocatalogus van de waterschappen (deel 5 biologische agentia), op advies van het RIVM.
- Gemeenten: 3.000 mondkapjes voor pompverstoppingen in communaal riool. Zie Rioned benchmark 2016 voor communale pompverstoppingen (12.000 verstoppingen per maand). Ook hier geldt FFP3 voor hoog risico werkzaamheden en FFP2 of N95 voor niet hoog risico werkzaamheden als deze niet voorhanden zijn.
- 250 Rioolontstoppingsbedrijven: Geen betrouwbare schatting van Techniek Nederland beschikbaar. Het aantal verstoppingen bij particulieren/bedrijven/instanties per week is groter dan de verstoppingen in het communale riool.

4) Waarom/ waartegen worden deze middelen gebruikt? (bv. Voor gebruik tegen welke micro-organismen)

In afvalwater is een grote diversiteit aan micro-organismen aanwezig. Sommige zijn noodzakelijk voor het zuiveringsproces, andere worden aangevoerd met het afvalwater. Daar zitten ook pathogene micro-organismen bij. FFP3 zijn nodig voor de bescherming tegen de blootstelling van hoog risico pathogenen in rioolwater, dit betreft o.a. Legionella (en endotoxinen), etc. Het nieuwe Coronavirus is door het RIVM ook in rioolwater aangetroffen (hiervoor is een bescherming met FFP2 toereikend).

SPOED

Het risico is groter naarmate de werkzaamheden dicht bij de bron plaatsvinden en de werkzaamheden een grotere blootstelling aan micro-organismen inhouden.

- Bij rioolontstoppingsbedrijven zijn de risico's het grootst bij verstoppingen op eigen terrein van kwetsbare locaties, zoals ziekenhuizen, verzorgingstehuizen en andere hot spots waar levende pathogenen worden aangetroffen.
- Bij gemeenten zijn de risico's het grootst bij vastgelopen pompen door doekjes en ander vast afval. Het vuil moet handmatig worden verwijderd.
- Bij waterschappen is het risico het grootst bij voorbezinktanks, beluchtingstanks, slibbandpersen, slibcentrifuges, roostergoedgebouw, overstortvijzels (onafgedekt), gehele sliblijn, slibpompen & rioolgemalen. Deze blootstelling vindt overal plaats waar in aanraking gekomen kan worden met vloeistofdruppels in de vorm van opspatten of vernevelen van afvalwater. Hoog risico werk betreft: Inpandig schoonmaakwerk met nevelvorming (hogedrukspuit). Bij nevelvorming van primair afvalwater (storing/verstopping rioolgemalen). Werk nabij verwarmde deelstroom (mogelijke aanwezigheid van legionella). Werk in slibontwaterings- en roostergebouwen bij stof-/nevelvorming. Nemen van monsters/controles waarbij eerst een luik moet worden geopend. Overig inpandig of niet-kortdurend werk met stof-/nevelvorming.

Bestuurskern
Dir. Waterveiligh,
Klimaatadapt en Best
Waterveiligh

Datum
1 april 2020

5) Ontstaan er problemen doordat deze middelen nu niet beschikbaar zijn? Hoe urgent is dit probleem?

Problemen

Het tekort/ontbreken van mondkapjes geeft de volgende problemen:

- Rioolontstoppingsbedrijven en gemeenten: Medewerkers van bedrijven melden zich ziek of weigeren verstoppingen te verhelpen.
- Waterschappen: Medewerkers van waterschappen kunnen niet meer schoonmaken, geen klein onderhoud plegen, geen storingen verhelpen en geen onderdelen reviseren. Waterschappen kunnen niet meer aan afnameverplichtingen voldoen.
- Beperking bedrijvigheid door verstopte aansluitleidingen op de riolering of rioolgemalen in de communale riolering (chemische). Industrie stopt wanneer zij geen (of te zwaar vervuild) koel- of proceswater kunnen innemen.

Gevolgen

Als bovengenoemde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd zal het aantal storingen en de totale bedrijfscontinuïteit van de private en communale riolering en zuiveringen in gevaar komen. Dit kan leiden tot:

- a) Milieubelasting door een lagere effluentkwaliteit maar ook tot het ontstaan van overstorten van afvalwater als gevolg van het uitvallen van pompen en rioolgemalen in het rioelstelsel (het rioelstelsel raakt vol en gaat voor het overgrote deel overstorten op open water). De gevolgen daarvan zijn dat waterkwaliteit van oppervlakte wateren achteruit gaat.
- b) Bedreiging volksgezondheid door uitval van pompen en/of verstoppingen, waardoor de afvoer van afvalwater niet meer mogelijk en stagneert. Terugstroom naar of accumulatie van afvalwater in gebouwen kan optreden. De sanitatie in stedelijk gebied komt in gevaar.

SPOED

- c) Bedreiging van de leefbaarheid doordat een woning niet of nauwelijks bewoonbaar is als afvoer van toiletwater langere tijd niet mogelijk is.

Bestuurskern
Dir. Waterveiligh,
Klimaatadapt en Best
Waterveiligh

Ad a) Het gebruik van de overstortgebieden leidt tot:

Datum
1 april 2020

- Mogelijk stopzetten van de inname van oppervlaktewater ten behoeve van de drinkwaterbereiding dat niet voldoet aan de inname-eisen uit de Drinkwaterregeling. Dit risico doet zich vooral voor bij opkomende stoffen in combinatie met droogte en lage afvoeren. Drinkwater bedrijven hebben in het algemeen wel buffers van enkele maanden (zie KWR studie naar buffercapaciteit drinkwatervoorziening in Nederland, 2018);
- (ernstige) Vervuiling van het aquatisch systeem;
- De visserij/schelpdierenindustrie wordt daardoor geraakt. De veeteeltsector wordt daardoor geraakt; indien dieren drinken uit oppervlaktewater, dat extra vervuild is, kunnen zij eventueel ziek worden of sterven;
- De landbouw/tuinbouw sector wordt daardoor geraakt omdat zij waarschijnlijk geen vervuild water zullen gebruiken voor beregening van gewassen.

Ad b) Terugstroom of accumulatie van afvalwater in gebouwen leidt tot:

- Als kwetsbare groepen (met name de zwakkeren in samenleving – ouderen, kinderen, zieken, zg. YOPI's) worden blootgesteld bijv. via terugstroom naar of accumulatie van afvalwater in woningen dan kunnen zijn m.n. wel ernstig ziek worden/ of worst case komen te overlijden als zij, met weinig weerstand, bloot worden gesteld aan vervuild (afval)water en/of via besmetting (fysiek contact) door andere personen ziek worden. Modelberekeningen op basis van worst case scenario's resulteren landelijk in een raming tussen de 200 – 938 slachtoffers (zie vitaliteitsbeoordeling afvalwater 2019, met bijdrage van het RIVM);
- Maatschappelijke onrust ontstaat onder delen van de bevolking, mede gezien de berichten over de aanwezigheid van het nieuwe Coronavirus in rioolwater.

Naast bovenvermelde effecten zijn er ook cascade-effecten naar andere vitale en cruciale processen, welke vanwege de huidige crisismomstandigheden extra consequenties kunnen hebben. De economische schade t.b.v. bestrijding- en herstelmaatregelen loopt bij een worst case scenario op landelijk niveau in de honderden miljoenen Euro's.

Urgentie

Bij zowel de waterschappen, gemeenten als rioolontstoppingbedrijven dreigt een tekort aan mondkapjes in mei. Uit een recente inventarisatie van de UvW kan worden afgeleid dat er in mei acute tekorten ontstaan. De huidige voorraad is gemiddeld 5-10 weken per waterschap. Bij rioolontstoppingsbedrijven zijn signalen dat zich nu al tekorten voordoen, maar deze zijn nog niet gekwantificeerd.

SPOED*6) Wat is er nodig om het probleem op te lossen?*

Voorlopige inschatting is dat de waterschappen en gemeenten vanaf de maand mei maandelijks over 35.000 mondkapjes moeten kunnen beschikken. Dit betreft een voorlopige inschatting en is exclusief de behoefte bij rioolontstoppingsbedrijven.

Bestuurskern
Dir. Waterveiligheid,
Klimaatadapt en Best
Waterveiligheid

Datum
1 april 2020

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e